

ВІДГУК

офіційного опонента Харченка Сергія Яковича,
доктора педагогічних наук, професора
на дисертаційну роботу Гуцул як Лідії Іллівни
**«Взаємодія педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому
середовищі початкової школи у Сполучених Штатах Америки»**,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.05 - соціальна педагогіка

У сучасних умовах утвердження української державності важливу роль відіграє освіта, яка, на нашу думку, і визначає подальший розвиток держави. Реформування сучасної системи національної освіти визначає перед педагогічною наукою завдання вдосконалення процесу соціального виховання дітей і молоді та піднесення його до рівня сучасних вимог. Період навчання в початковій школі має велике значення для інтелектуального, фізичного, емоційного й соціального розвитку дитини.

Зважаючи на те, що початкова освіта, без сумніву, є найважливішим етапом всього освітнього процесу, виникає потреба в оптимізації взаємодії педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі української початкової школи, а саме: пошуку інноваційних засобів модернізації форм і методів партнерства між означеними суб'єктами, створення безпечного соціально-освітнього середовища початкової шкільної ланки.

Це також обумовлюється ухваленням рішення колегії МОН (27.10.2016 р.) концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа». В означеному документі змодельована формула Нової української школи, яка базується на: створенні безпечного освітнього середовища; орієнтації на потреби учня в освітньому процесі; партнерстві між учнем, батьками і громадою; формуванні цінностей здорового способу життя, патріотизмі, відповідальності, взаємній повазі і діалозі. Важливим є той факт, що запорукою успіху Нової української школи проголошено тісну співпрацю з батьками і громадами.

У цьому контексті значний інтерес для України становлять Сполучені Штати Америки, де взаємодія педагогів, батьків і громади в соціально-

освітньому середовищі початкової школи має багаті традиції, тому теоретичне і практичне вивчення американського досвіду є цінним для вітчизняної педагогіки. У Сполучених Штатах Америки партнерство педагогів, батьків і громади на законодавчому рівні визнано одним із провідних завдань як окремих шкіл, так і системи освіти загалом.

Отже, актуальність теми, обраної Л.І. Гуцуляк для дисертаційного дослідження, не викликає заперечень.

У роботі чітко визначений науковий апарат дослідження - мета, об'єкт, предмет, завдання, окреслено методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про впровадження та апробацію результатів дослідження.

Дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди «Сучасна парадигма формування професіоналізму соціальних педагогів» (державний реєстраційний номер 0112Ш04568).

Тему дисертації затверджено вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди (протокол № 5 від 24.03.2014 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 30.09.2014 р.).

Вдалою є структура дисертації, яка логічно, ґрунтовно, чітко відображає задум і концепцію проведеного дослідження.

Даючи оцінку рецензованій роботі, хотілося б насамперед відзначити ґрунтовність й усебічність проведеного дисертанткою теоретичного аналізу наукових джерел, що охоплюють помітний часовий проміжок.

Обравши за взірець організаційно-педагогічні здобутки взаємодії педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі початкової школи в США, дисертантка підкріплює слушність свого вибору ґрунтовним аналізом законодавчої і нормативної бази з питань означеної взаємодії.

У роботі чітко визначені й охарактеризовані зміст (закріплення партнерства педагогів, батьків і громади на законодавчому рівні), форми та методи (фінансування та організація навчальних майстер-класів для батьків за темами, які запропоновані самими батьками, у зручній для більшості з них час; забезпечення батьків інформацією з питань розвитку дитини та створення сприятливих умов для її навчання; створення для батьків спеціальних книг, відеофільмів, компакт-дисків тощо; проведення досліджень з метою з'ясування потреб сімей та їхніх проблем; створення консультативного сімейного центру; організація спеціальних сімейних спільнот, що мають спільні специфічні інтереси, або проблеми; розсилка батькам учнів і їх роботодавцям спеціальних листів-запрошень до співпраці; запрошення родин учнів до школи, де вони мають можливість розповісти про себе, традиції своєї сім'ї, а також про те, чого вони очікують від навчання дитини в школі; проведення різноманітних розважальних подій; спеціальне домашнє завдання для батьків, наприклад, «Мільйон слів, або менше ...»; учительсько-батьківські конференції, або збори; засідання батьківських комітетів; прийоми вчителями та адміністрацією окремих батьків; спільне читання або дарування книг і письмового приладдя в дні сімейних свят; запровадження учнівських папок для батьків; волонтерська діяльність у школі й позакласній роботі; створення вчительсько-батьківських асоціацій; залучення батьків до управління школою на засадах соціального партнерства; діяльність батьків як тьюторів з окремих предметів у межах програм, що організуються і фінансуються з бюджету) взаємодії педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі початкової школи у СІНА.

Науково-практичним надбанням дисертантки є створення експериментальної авторської моделі безпечного соціально-освітнього середовища для учнів, педагогів та батьків української початкової школи (за сприяння вітчизняних і міжнародних громадських організацій), у якій пріоритетними напрямками стали: формування у всіх учасників процесу відповідального ставлення до здоров'я засобами хортингу; безпечна медіасоціалізація молодших школярів у сучасному інформаційному

середовищі; розроблення інтерактивного комплексу занять з учнями молодшої школи із запобігання вживанню психоактивних речовин - «Мама, тато і я - здорова сім'я!»; виховання майбутніх патріотів України; проведення уроків-занять миру.

До позитивних моментів дисертації відносимо те, що автором розроблено практичні рекомендації щодо можливості використання американського досвіду для оптимізації взаємодії педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі початкової школи України.

Висновки дисертації достатньо виважені, логічні, достовірні, науково обґрунтовані й відповідають поставленим завданням.

Публікації автора та автореферат повністю відображають основні положення й висновки дисертації, які викладено у 12 одноосібних публікаціях автора, з яких 8 відображають основні результати дослідження, 4 - апробаційного характеру. Кількість опублікованих праць переконує в належній апробації та впровадженні основних положень дослідження.

Зміст, результати роботи, загальні висновки, викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

Робота змістовна, цікава, читається легко. Загальна оцінка дисертаційної роботи є позитивною.

Даючи в цілому позитивну оцінку дослідженню, висловимо кілька думок дискусійного характеру:

1. Здобутком рецензованої роботи, безумовно, є ретельне висвітлення понятійно-категоріального апарату в першому розділі дисертаційного дослідження «Теоретичні засади взаємодії педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі початкової школи у Сполучених Штатах Америки». Однак, на нашу думку, досліджувана проблема могла б мати більш продуктивне значення, якби авторкою було б ширше і змістовніше обґрунтовано особливості початкової школи та специфіку її середовища.

2. Аналізуючи у другому розділі роботи нормативно-правову базу чинного законодавства США у сфері взаємодії педагогів, батьків і громади в

соціально-освітньому середовищі початкової школи, вважаємо, що ретельнішого аналізу потребують сучасні Закони, Концепції та Положення за останні десять років.

3. Робота значно б виграла, якби у підрозділі 2.2. більше було приділено уваги на матеріалі, який підсилює взаємодію педагогів і батьків з громадою. Натомість авторка в основному зосереджує свою увагу на особливостях взаємодії педагогів і батьків.

4. Доречними є намагання дисертантки здійснити аналіз законодавчих документів США, серед яких: закон «Про початкову та середню освіту» (Еіетепіагу апсі Зесопсіагу Есісаііоп Асі) (1965), програма «Сім'ї і школи разом» (Ратіііез апсі 8сЬоолз ТоґеіЬег) (1988), федеральний закон «Цілі 2000: Закон про освіту Америки» (ТЬе Ооаіз 2000: Есісаіе Ашегіса Асі) (1994), законопроекти «Жодної дитини поза увагою» (Но СЫШ Ьей ВеШпсі Асі) (2002), «Кожен учень успішний» (Еуегу 8іслепІ 8іссеесІз Асі) (2015); урядова програма «Успішний старт» (Неасі 8іагі), федеральна програма виховання і навчання дітей дошкільного та раннього шкільного віку як доповнення до закону «Про освіту дітей з вадами розвитку» (ТЬе 8ресіаІ ЕсісаііоіаІ Іеесіз апсі Оізабіліті Асі) (2001). Висловлюємо побажання - більш детально проаналізувати й конкретизувати у дисертації, що саме варто запозичити Україні з цього досвіду.

5. У третьому розділі роботи дисертантка подає авторську експериментальну модель безпечного соціально-освітнього середовища для учнів, педагогів та батьків української початкової школи. Проте, вважаємо, що авторська модель, як експериментальна, заявлена не зовсім коректно так як дисертаційна робота є теоретичною. На нашу думку, краще було б назвати означену модель тільки авторською.

Однак, викладені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є самостійним завершеним дослідженням, а отримані результати роблять вагомий внесок у теорію і практику соціальної роботи.

Актуальність теми, самостійність і завершеність здійсненого дослідження, наукова новизна і практична значущість одержаних результатів, аналіз автореферату та опублікованих наукових праць дає підстави зробити такий загальний висновок: дисертація «Взаємодія педагогів, батьків і громади в соціально-освітньому середовищі початкової школи у Сполучених Штатах Америки» за змістом, новизною, теоретичним і практичним значенням, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій та п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор Гуцуляк Лідія Іллівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 - соціальна педагогіка.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

С. Я. Харченко

